

Es podreix

(ALDC, IX, 2043. Aquesta poma *es podreix*)

(Prèviament a aquest comentari s'ha de llegir el que dediquem a *Llegeixo* (PI 1) (mapa 1420). Aquí tenim en compte només la forma verbal (a voltes substituïda per *parteix* 15, 44, 49, 51, *patix* 95 o *partix* 168), sense el pronom (cf. *PALDC*, I, mapa 38. Pronom *es/se* en *es xucla* [el dit]).)

El llat. cl. *PUTRET* va donar en el cat. de transició cap a l'arag. *pudre*, una forma pura pròpia també del cast. Però la forma més pròpiament catalana i general és la incoativa, *podreix*, der. del llat. vg. **PUTRESCIT*, que coneix les var. *prodeix* 74-76, 79, del mall., amb metàtesi; *podrei*, del ross., amb reducció de $[-[j] > -[i]$ (com en *peix* > *pei*); *poireix* 7, afí a l'oc. (doc. s. XIV), i *se puri* 85, de l'alg. (der. *porenta* 'podrida'), amb reducció de $-TR-$ a $[r]$ (com *PĒTRA* > ant. *péra*, DE *RETRO* > *darrere*), però la vocal tònica *u* fa pensar en un manlleu al cast. (← *pudre*), adaptat a la fonètica algueresa.

Al costat de *podreix* es va desenvolupar una altra variant, *podrix* (var. despalatalitzada *podris*), potser ja de **PUTRISCIT*, pròpia del cat. occ., amb documentació antiga ja en cat. nord-occ. ("podrix los espirits", *podrixen-se*, subjuntiu *es podrisquen*, Jacme d'Agramont [s. XIV], ap. Veny, 1971;

Costums de Tortosa; Speculum prioris [s. xv]; Alcanyís [s. xv]) i també en val. (*Llibre de Cortis de Justicia de Cocentaina* [s. XIII]; *Tirant; Spill*; Isabel de Villena).

Cal notar **1)** que en cat. occ., que distingeix [o] de [u] àtones, probablement a partir de formes amb *i* tònica (*podrir*, *podriria*), es troba una certa alternança $p[o]dreix/p[u]dreix$; **2)** que algunes respostes són perifràstiques: *és podrida* 13, *està podrida* 61, 145, *s'està podrint* 27, *està podrint-se* 175, 176, *és porenta* 85, *és purrit* 85; o bé corresponen a sinònims: *està tocada* 61, *té una punta de tocada* 61, *s'ha tocat* 61; *se fa malbé* 146; *s'ha cucat* 150; *se malmete* 100.

Un cop d'ull geolingüístic ens mostra un tipus *podreix* estès pel cat. or., inclòs el balear, enfront del tipus *podrix*, propi del cat. occ., un exemple més de la macrodivisió en dos blocs, reforçada per altres casos ([a], [e]/[ə], [u], [o]/[u], plural *homes/hòmens*, *cu[j]a/cu[j]a*, etc., Veny, 2015 a). *Podreix* (model *serveix*) és forma normativa des del *DOrt*, 1917; la *GIEC* (pàg. 280) hi afegeix *podrix* (model *servix*) i la *PEOLC Morfologia* (pàg. 25) considera totes dues formes d'àmbit general; en els parlars valencians, però, la forma *podreix* (model *serveix*) només és pròpia de registres molt formals.

